

DR. PUSKÁS TIVADAR¹ – LENDVAI REZSŐ² – KÖCSE TAMÁS³
**Egy régi dokumentum a Vas vármegyei
 mentők életéből**

AZ ELKÉPZELÉS – ÉS AMI MEGVALÓSULT

1994. december 19-én készült el Vas vármegye sürgősségi ellátásának terve. A dokumentumot az alábbiakban tesszük közzé.⁴

Bevezetés

Másokon segíteni az emberiséggel egyidős törekvés.

Ezzel az örök érvényű mondattal kezdődik a Jubileumi Album,⁵ amelyet az Országos Mentőszolgálat megalakulásának 50. évfordulójakor, 1998-ban adott ki Vas vármegyében, Szombathelyen a Vas Megyei Mentőszervezet és a Vas Megyei Mentésügyi Alapítvány. A sok képet tartalmazó kiadvány a vasi embermentés történetét mutatja be. 2008-ban és 2018-ban bővítettük könyvünket⁶ a következő tíz és újabb tíz esztendő változásainak felsorolásával, a fejlődés bemutatásával.

Magyarországon a mentőintézményeink közül elsőként 1887. május 10-én a Budapesti Önkéntes Mentőegyesület jött létre. Régen Vas vármegyében a tűzoltók látták el a mentést. Brutscher József parancsnok 1904-ben szervezte meg a mentőosztályt Szombathelyen a tűzoltóság keretein belül. Az első kivonulás 1904. április 6-án történt.

Az Országos Mentőszolgálat 1948. május 10-én alakult meg. Vas vármegyében ekkor

- 1 Dr. Puskás Tivadar: 1977–1982: mentőorvos Budapesten; 1982–1983: mentőorvos Szombathelyen; 1983–1992: állomásvezető főorvos Szombathelyen; 1992-től a Vas Megyei Mentőszervezet, 2002-től az előbbi mellett a Győr-Moson-Sopron megyei Mentőszervezet, majd megalakulása után, 2005-től 2010-ig – a korábbiak Zala megyével kiegészítve – a Nyugat-Dunántúli Regionális Mentőszervezet vezetőjeként szolgált. 2006-tól 2014-ig országgyűlési képviselőként, 2010-től nyugállományba vonulásáig, 2019-ig Szombathely polgármestereként tevékenykedett.
- 2 Lendvai Rezső: 1965–1969 Nagy Lajos Gimnázium, Szombathely; 1969–1972 Markusovszky Kórház Szombathely – műtősség; 1971–1972 katonaság, Lenti; 1972–1974 mentőápoló képesítő képzés – Budapest; 1974–1978 OTKI Egészségügyi Főiskola mentőtiszt szak; 1978–2009 mentőtiszt szombathelyi mentőállomás; MOT Elsősegélynyújtó Munkacsoport, Máltai Elsősegélynyújtó és Katasztrófavédelmi Munkacsoport; Pécsi Tudományegyetem Közigazgatási és Jogi Tanszék 2008–2009, betegjogi jogvédő.
- 3 Kócse Tamás: 1980–1990 mentőápoló Szombathelyen, 1990-től mentőtiszt, 2007-től megyei vezető mentőtiszt, etika-, ember és társadalomismeret tanár, a Vas Megyei Mentésügyi Alapítvány alapító tagja, 2014-től ügyvezető elnöke, 2010–2019-ig Szombathely MJV Egészségügyi Szakmai Bizottságának tagja, a Pécsi Tudományegyetem óraadó oktatója 1991-től jelenleg is.
- 4 Dr. Puskás Tivadar: Szombathely sürgősségi ellátásának tervezete. = Medica és Pharma, Szombathely, 1992. alapján készült tervezet.

- 5 Dr. Puskás Tivadar – Lendvai Rezső – Kiss Béla – Fűsz Ernő – Dr. Birosz Béla – Dr. Göbl Gábor: Jubileumi Album – 1948 – 1998. Országos Mentőszolgálat Vas Megyei Mentőszervezete, Vas Megyei Mentésügyi Alapítvány, Szombathely, 1998.
- 6 Dr. Puskás Tivadar – Lendvai Rezső – Csákvári Imre – Kovács Jenőné: Jubileumi Album – 1948 – 1998. 1998 – 2008. Országos Mentőszolgálat Vas Megyei Mentőszervezete, Vas Megyei Mentésügyi Alapítvány, Szombathely, 2008.; Dr. Puskás Tivadar – Dr. Lórántffy Máris – Kócse Tamás – Lendvai Rezső – Csákvári Imre – Kovács Jenőné: Jubileumi Album – 1948 – 1998. – 1998 – 2008. – 2008 – 2018. Országos Mentőszolgálat Vas Megyei Mentőszervezete, Vas Megyei Mentésügyi Alapítvány, Szombathely, 2018. október. (továbbiakban: Dr. Puskás – Dr. Lórántffy – Kócse – Lendvai – Csákvári – Kovács, 2018.)

Szombathelyen, Celldömölkön, Körmenden és Kőszegen működött mentőállomás. 1950 és 1955 között Csepregen is üzemelt egy mentőbázis, Sárváron 1951. december 15-én, Szentgotthárdon 1965. október 1-én létesült mentőállomás. Vasváron 1991. október 1-én nyitották meg az új mentőintézményt.

A sürgősségi ellátás fejlődése új célokat fogalmazott meg mind a mentőellátást, mind a helyszíni és kórházi sürgősségi ellátást illetően. A mentőknél a 15 percen belüli kiérkezés igénye fogalmazódott meg a mentőállomás-hálózat sűrűségét illetően,⁷ a kórházon kívüli és a kórházi sürgősségi ellátás összekapcsolása egyre logikusabb és követendő igény lett. A rendszer ki- és átalakítása ekkor kezdődött, ami több évtizedes, talán soha véget nem érő folyamatot jelent.

Dokumentum

Országos Mentőszolgálat
Vas Megyei Szervezete

A VAS MEGYEI SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁS FEJLESZTÉSÉNEK ELKÉPZELÉSEI AZ EZREDFORDULÓIG

1994 év végén időszerű összefoglalni néhány pontban távlati elképzeléseinket Vas megye sürgősségi ellátásának fejlesztéséről.

Ennek oka:

- a társadalmi intézményrendszer átalakítása még nem zárult le;
- az egészségügyi reform megvalósulása még nem fejeződött be;

⁷ Dr. Puskás Tivadar: Beszámoló egy Nyugat-Európai tanulmányútról. = Magyar Mentésügy, 1992. (továbbiakban: Puskás, 1992.) 2–3. sz.

- a még mindig korszerű felépítésű mentőszolgálatunk továbbfejlesztése helyett számos esetben a kérdést felületesen ismerők meggyőzése a feladatunk;
- néhány országos és helyi, a sürgősségi ellátó-, valamint a betegszállító rendszer (át- és ki-) alakítását célzó lépés megvalósítása mögött a betegellátás színvonalát javító észszerű célt nehéz felfedezni;
- a lakosság abban érdekelt, hogy a helyi ellátás úgy legyen jó, hogy szükség esetén a megyei, a regionális vagy országos rendszerbe zökkenőmentesen kerüljön át a beteg (mentőállomás ↔ Országos Mentőszolgálat); jelen helyzetben lehetetlen lokális erők bevonása nélkül elindítani bármilyen, később kötelezően állami garanciát követelő (pl. mentés) fejlesztést.

Az összeállítás keretjellegű, nem részletezett. Néhány pontja csak az országos alapelveket tartalmazza.

A törvényi szabályozás igényéről nem szólok, hiszen még az előző Parlamenttől későbbre maradt, megvalósítandó vállalás. (Törvénybeli kötelezettsége csak az Országos Mentőszolgálatnak van, de egyértelműen deklarált, határozott feladat ellátása nélkül mások is részesednek a közpénzekből.)

A mentés bázisfinanszírozása egyértelmű, a betegszállítás teljesítményarányos fizetése deklaráció kérdése.

Ez utóbbi tiszta (verseny-) helyzetet teremthetne a mentést és betegszállítást is egy szűk forrásból ellátó Országos Mentőszolgálat és az átmenetileg részfeladatot teljesítők között.

Irreális olyan mutatók összehasonlítása, amelyek úgy készülnek, hogy a „mentésre” fordított összegek az összköltségből nem levonhatók.

A finanszírozás különválasztása esetén persze a feladatszám aránytalan növekedésének veszélye fennáll, az indokoltság megállapítása azonban a finanszírozó érdeke.

I. Mentőhálózat

Cél: 15 percen belül (városokban 10 percen belül) orvosi szintű segítséget kaphasson minden rászoruló. (Olyan hálózat épüljön ki, hogy ennek lehetősége meglegyen.)

Megvalósulás Vas megyében

- Legalább egy-egy mentőállomás a megye északi (Bük, Hegyfalu, Répcelak térsége) és déli (Őriszentpéter) részén;
- minden mentőállomáson 24 órás „esetkocsi” szolgálat;

Ütemterv:	1. Sárvár
	2. Celldömölk
	3. Vasvár
	4. Kőszeg Szentgotthárd Őriszentpéter
	5. Bük, Hegyfalu, Répcelak, Szombathely

A mai béreket és árakat figyelembe véve egy 24 órában üzemelő mentőgépkocsi bér- és dologi költsége évente 11 millió forintba tehető.

Az Országos Mentőszolgálat fejlesztésként nehezen elképzelhetően kapja meg a kívánt helyekre ezt az összeget, de a dologi költségek átvállalása már az első pillanattól valószínűsíthető.

Ennek összege hozzávetőlegesen kétfélmillió forint. Később egy beindult, rendszerbe állított szolgálattal könnyebben bővíthető a társadalombiztosítási kötelezettségvállalás;

- helikopteres szolgálat beindítása;
- „Szombathely dél” – új mentőállomás. (A város déli részén az „újraéleszthetőség” esélyei messze rosszabbak. Várható, hogy az itt épült lakótelepen öt-tíz év múlva jelentősen növekszik a hirtelen halottak száma.)

II. Sürgősségi ellátási rendszer kiépítése

Cél: a helyszíni és a kórházi ellátás elveinek, gyakorlatának egyeztetése, összevonása.

Megvalósítás Vas megyében

- Közös helyszíni sürgősségi rendszer:
 - a mentők és körzeti ügyelet közös irányítása,
 - működtetése.

Az látszik észszerűnek, hogy a két szolgálat olyan helyen legyen közös, ahol „esetkocsi” is működik. Ezért a megvalósítás ütemében az I. pontban elért eredmények szerint lehet továbblépni. Jelenleg Szombathelyen, Kőrmenden és korlátozott időben Szentgotthárdon van meg a lehetősége a közös működtetésű helyszíni sürgősségi ellátásnak.

- A helyszíni és a kórházi ellátás zökkenőmentes átmenete – sürgősségi osztály. A sürgősségi osztály létrehozásának gondolatáról a kórház szakmai és gazdasági vezetőivel kell konzultálni, a bővítésénél érdemes ezt figyelembe venni.

III. Infrastruktúra

Cél: a magas színvonalú tevékenység feltételeinek biztosítása.

Megvalósítás Vas megyében

Épületek

- Sürgősségi Osztály kialakítása;
- új mentőállomások és sürgősségi ellátóhelyek létrehozása (pl. Őriszentpéter);
- a meglévők modernizálása, újjáépítése (Szombathely, Sárvár, Celldömök, Vasvár, Kőszeg).

Felszerelés

egészségügyi

- mentőgépkocsi (OMSZ)
 - helikopter (OMSZ?, honvédség?, rendőrség?)
 - hírközlés (OMSZ + helyi)
 - irányítóközpont
 - felszerelések, eszközök (OMSZ + helyi?)
- adminisztratív
- számítógépes nyilvántartás
 - az illetékesek számára hozzáférhető adatbázis
 - kiépített, ellenőrizhető, spontán információcseré (sürgősségi ellátás – kórház – családorvosi hálózat)

IV. Ellátási „táblázatok”

Cél: minden beteg esélye meglegyen a tudomány aktuális állása szerinti ellátáshoz.

Megvalósítás Vas megyében (országos szintű!)

- a sürgősségi irányítás ajánlásai
„multifunkcionális”	egészségügyi
(az irányítást végző szelektál)	(a hívó szelektál)
Minden sürgősségi történéstre reagáló irányítás	Csak egészségügyi történéstre reagáló irányítás.
(pl. mentők, tűzoltóság, rendőrség, autószerelő stb.)	

- kikérdezési protokollok;
- helyszíni ellátási ajánlások
fibrinolízis, stroke, új gyógyszerek, új módszerek.

Igyekszünk az új eljárások, módszerek, eszközök, gyógyszerek kipróbálásának feltételeit megteremteni Vas megyében.

V. Katasztrófaelhárítás

Cél: a katasztrófaelhárítás rendszerébe a sürgősségi ellátószolgálat beilleszkedése.

Megvalósítás Vas megyében

- A rendszerben a mentőszervezet, az alapellátás helyének meghatározása;
- az eszközök hozzáférhetősége, karbantartása, mobilizálhatósága, működőképessége stb.

Az Országos Mentőszolgálat megyei mentőállomásai lehetnének a karbantartói a felszereléseket tartalmazó „depóknak” (Állami Egészségügyi Tartalék), melyeknek tulajdonosa a minisztérium (Népjóléti?, Belügyi?, Honvédelmi?).

VI. Oktatás

Cél: a saját és külső „szakemberek”, laikusok szakmai oktatása, képzése.

Megvalósulása Vas megyében

- személyi feltétel
- hely és felszerelés;
- saját dolgozók képzése, továbbképzése;
- főiskolai oktatás, közép- és általános iskolai oktatók képzése;
 - laikusok oktatása.

VII. Kapcsolattartás

Cél: a hazai és a nemzetközi együttműködés biztosítása.

Megvalósítás Vas megyében

- koncepcionális és gyakorlati együttműködés;
- hazai (megyék közötti, regionális, országos) és külföldi (Ausztria, Szlovénia, Horvátország) együttműködés;
- szakmai és „társadalmi” együttműködés.

Szakmai „párbeszéd” a kórház osztályaival, az alapellátást végzőkkel. Szerepvállalás az önkormányzati szervezetekben.

VIII. Tájékoztatás

Cél: tevékenységünkről mindenkit spontán tájékoztatunk, a tevékenységünkre szorulókról csak kérésre, kontrollált tájékoztatás.

Megvalósítás Vas megyében

- tevékenységünk megismertetése fontos feladatunk eszközei: írott sajtó, rádió, televízió, köz-rendezvények;
- a tevékenységünkre szorulóknak adatainak védelme oly módon, hogy az arra illetékesek rögtön kapjanak információt.

IX. Tudományos tevékenység

Cél: magas színvonalú munka szellemi alapjának megteremtése.

Megvalósítás Vas megyében

- saját kötelező és fakultatív továbbképzés biztosítása,

- aktív kongresszusi részvétel,
- közlemények publikálása,
- kísérletekben való aktív részvétel.

X. Gazdasági ténykedés

Cél: a magas színvonalú munka hasznosságának biztosítása, forrásbővítés.
(A mentéssel, betegszállítással összefüggő, kifizetődő tevékenység végzése.)

Megvalósítás Vas megyében

- a befektetés és az eredmény összhangjának megteremtése;
- a leoptimalisabb csatlakozás a finanszírozási rendszerhez;
- helyi forrás keresése;
- tevékenységbővítés: aktuális helyi, időjárás, közlekedési tájékoztatás; autómentő-szolgálat; sürgősségi eszközök, gyógyszerek pótlása (kereskedelem?); sürgősségi táskák rendszerének karbantartása, bővítése; a Magyar Orvosok Autós Szövetségének működtetése.

Szombathely, 1994. december 19.

Dr. Puskás Tivadar
mentőszervezet
mb. vezető főorvos

Mi valósult meg az elképzelésekből?

Kezdjük az első sorral, az „intézménnyel”! Már nem Vas Megyei Mentőszervezet, hanem Nyugat-Dunántúli Regionális Mentőszervezet a szervezeti egység neve. Az elképzeléseink között ez is szerepelt.

A cím: három évtized távlatából visszatekintve – természetesen megértve az akkor 42 éves ember sietségét – az elképzelések

megvalósítására szánt hat év, azaz az ezredforduló, irreálisan rövid. Ötször annyi idő telt el az óta, s örülök, hogy idáig is eljutottunk!

(Számomra az is örömteli változás, hogy visszatértünk a régi megnevezéshez, Vas vármegyéről beszélünk.)

„A társadalmi intézményrendszer átalakítása még nem zárult le;

az egészségügyi reform megvalósítása még nem fejeződött be.”⁸

Talán soha nem zárul le a társadalmi átalakulás, az egészségügyi rendszer fejlesztése. Folyamatosan változó, fejlődő, esetenként visszafejlődő, valamilyen érdekeket – remélhetően összességében minden ember érdekét – szolgáló összefüggésekről van szó.

A mentés és a betegszállítás különválasztása a 2000-es évek első évtizedének végén megtörtént. A finanszírozás is kettévált, a mentés maradt bázis alapú, a betegszállítás pedig teljesítmény alapú lett.

Mentőhálózat

A 15 percen belüli kiérkezés biztosítását lehetővé tevő mentőállomás-hálózat kialakítása országosan elfogadott alapelv.⁹

1994-ben Kőrmenden a kórház melletti telken épült fel az új mentőállomás, amely a közös irányítású és működtetésű orvosi ügyeletnek is helyet biztosított.¹⁰ 2000-ben Bükön,¹¹ 2002-ben Répcelakon,¹² 2005-ben Őriszentpéteren¹³ avattuk fel az új mentőállomásokat. Vasváron 1991-ben létesült mentőállomás, amelyet 2001-ben felújítottunk, bővítettünk.¹⁴ Azóta – külön rend-

szerben – egy épületegyüttesben szolgálunk az orvosi ügyelettel.

Szombathelyen a helyi embermentés centenáriumára, 2004-re készült el az új mentőállomás, amely a közös működtetésű orvosi ügyelet otthona is lett.¹⁵ Kár, hogy 2019 után az új városvezetés nem tudta kívánni¹⁶ az országos rendszer kialakítását,¹⁷ amelynek referenciául szolgálhatott volna a két évtizedes Vas vármegyei tapasztalat.

2007 tavaszán új mentőállomás épült Celldömölkön, s az épület egyik felében az orvosi ügyelet kapott helyet.¹⁸ 2008-ban a sárvári mentőállomás újult meg jelentős helyi segítséggel és összefogással.¹⁹ Szentgotthárdon 2015 végén adtuk át a megújult épületet,²⁰ az év augusztusában a város polgármestere „díszpolgári címet” adományozott a mentőállomás kollektívájának.²¹ Kőszegen 2024-re készült el az Egészségügyi Központban az új mentőállomás.²²

Alégimentés bázisát nem sikerült a megyében megteremteni, a sármelléki repülőtér megindítása tovább rontotta a majd’ két évtizede még sikerrel kecsegtető reményeinket. Szombathely déli felében lévő mentőbázis kialakítása érdekében nem történtek lépések, Szombathelyen az újraélesztések helyszíntől függő eredményességéről nem készültek újabb vizsgálatok.

¹⁵ Uo. 62. p.

¹⁶ <https://www.vaol.hu/helyi-kozelet/2021/01/uj-hehelyen-az-orvosi-ugyelet-szombathelyen-a-lordok-hazaban-fogadjak-a-betegeket> (Megtekintve: 2025. január 18.)

¹⁷ A szombathelyi orvosi ügyelet is visszakerül a mentőszolgálathoz. 2023. október 25. –<https://www.savarforum.hu/rovat/a-szombathelyi-orvosi-ugyelet-is-visszakerul-a-mentoszolgalthoz> (Megtekintve: 2025. január 8.)

¹⁸ Dr. Puskás – Dr. Lórántffy – Köcse – Lendvai – Csákvári – Kovács, 2018. 24. p.

¹⁹ Uo. 50. p.

²⁰ Uo. 56. p.

²¹ Uo. 58. p.

²² <https://www.vaol.hu/helyi-kozelet/2021/07/uj-mentoallomas-epulhet-koszegen> (Megtekintve: 2025. január 8.)

⁸ Puskás, 1992. 27–32. p.

⁹ Uo.

¹⁰ Uo. 28. p.

¹¹ Uo. 18. p.

¹² Uo. 44. p.

¹³ Uo. 40. p.

¹⁴ Uo.

A sürgősségi ellátási rendszer kiépítése

2023 végére a kórházon kívüli egységes sürgősségi rendszer kialakítása, azaz az orvosi ügyelet és az OMSZ összevonása országos programmá vált.

Körmenden 1996 februárjától 2016 áprilisáig, Szombathelyen 2003 januárjától 2021-ig a mentőszolgálat irányította és működtette az orvosi ügyeletet. Ma a rendszer országos átalakításával Szombathelyen, Celldömölkön, Körmenden, Kőszegen, Sárváron, Szentgotthárdon és Vasváron működtet az Országos Mentőszolgálat orvosi ügyeletet.²³

A kórházon kívüli és a kórházi ellátás közötti zökkenőmentes átmenetet biztosítja a sürgősségi osztályok országos rendszerének kialakítása. Szombathelyen a Markusovszky Lajos Egyetemi Oktató Kórházban 2007-ben nyílt meg az új sürgősségi tömb és a sürgősségi osztály, amely egyéb előnyei mellett a szakmai egyeztetéseket is hatékonyabbá és egyszerűbbé tette.²⁴

Infrastruktúra

A három évtized alatt az infrastruktúra korábban elképzelhetetlen mértékben fejlődött.

A mentőállomás-hálózat bővítése, az épületek modernizálása megtörtént. A mentőgépkocsik, a felszerelés a nemzetközi élmezőnybe tartozik. A helikopteres szolgálat beindítása még a jövőben megvalósítandó feladat. Az informatika mind az irodai, mind a mozgó egységeknél a mindennapok eszközévé vált.

Ellátási „táblázatok”

A medicina szabályai sokat változtak. A diagnosztikus és terápiás protokollok képezik

a tevékenység alapját, ezek rendszeres modernizálása, „karbantartása” a napi gyakorlat.

A 112-es segélyhívó központ kialakításával megvalósult az, hogy a bajba jutottak csak értesíteni kell a segítőt, akinek feladata a megfelelő válasz kiválasztása.²⁵ (A jelen rendszerben a segítség adása szempontjából jelentőség nélküli az irányítóközpont helyszíne, de büszkeséggel tölthet el bennünket, hogy Magyarországon Szombathelyen és Miskolcon veszik fel a segélyt kérő telefonhívásokat.)

Jó néhány eljárás kidolgozásában és kipróbálásában is részt vehettünk. Volt olyan kezdeményezés (hipotermia helyszínen történő indítása újraélesztett betegeknel),²⁶ amelynek – megfelelő támogatottság és kitartás hiányában – végső értékelése még a jövő feladata.

Katasztrófelhárítás

Magyarországon a katasztrófaellátás törvénybeli és gyakorlati megvalósítása 2010 után kezdődött, s csak hosszú éveken át valósult meg.²⁷ Az azonnal reagálni tudó szervezetek – a mentők, a tűzoltók, a rendőrség – összehangolt munkájának köszönhetően, kiegészülve a honvédség, az egészségügyi irányító hatóság tevékenységével, sikerült a 21. század nagy veszélyeivel, az ár-

23 <https://www.mentok.hu/ugyelet/> (Megtekintve: 2025. január 8.)

24 https://szombathely.helyivilaga.hu/adatlap/markusovszky_egyetemi_oktatorhaz/4660 (Megtekintve: 2025. január 6.)

25 Mi a 112-es segélyhívószám? | A rendőrség hivatalos honlapja. (Megtekintve: 2025. január 7.)

26 Dr. Kirchfeld Ágnes – Dr. Puskás Tivadar – Dr. Lórántfy Mária – Dr. Bödecs Tamás – Dr. Venyegei Szabolcs – ifj. Fekete László OMSZ Nyugat-Dunántúli Regionális Mentőszervezet – Vas Megyei Markusovszky Kórház, Szombathely: Helyszíni reanimáció – „hűteni” kell! = MOT XV. Vándorgyűlés, Aggtelek – 2010. május 13–15.

27 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.

vizekkel és a Coviddal sikeresen felvenni a küzdelmet.²⁸

Továbbra is meggondolandó, gyakorlati, praktikussági és gazdasági megfontolások miatt követendőnek gondolom – ami a tanulmányban olvasható – azt, hogy „az Országos Mentőszolgálat megyei mentőállomásai legyenek a karbantartói a felszereléseket tartalmazó »depóknak« (Állami Egészségügyi Tartalék), melyeknek tulajdonosa a minisztérium.”

Oktatás

A magas színvonalú betegellátáshoz jól képzett, folyamatos továbbképzésben résztvevő szakemberekre van szükség. Az Országos Mentőszolgálat dolgozói minden esztendőben vizsgával záruló továbbképzésben részesülnek. Az oktatást gyakorló szakemberek végzik, s van közöttük olyan, aki a terület kinevezett felelőse. A képzés és továbbképzés személyi feltételének biztosítását az arra hivatott, az oktatáshoz affinitást érző, hivatásukat gyakorló mentődolgozók végzik. Szombathelyen szakirányú végzettséget adó mentőápoló szakképzést indítottunk. 2004-től – Budapest és Nyíregyháza után az országban harmadikként – a Pécsi Tudományegyetem Szombathelyi Képzési Központjában felsőfokú végzettséget biztosító mentőtisztképzés indult.²⁹ A szakorvosjelöltek gyakorlati képzését, a szakorvosok továbbképzését rendszeresen végezzük. A szombathelyi mentőállomáson oktató-

és gyakorlótermet alakítottunk ki,³⁰ ahol a vármegye mentődolgozói számára a hivatásuk elsajátításának tárgyi feltételei adtak. A mobil gyakorlóeszközökkel az összes mentőállomáson lehetőség nyílik a képzésre, továbbképzésre, gyakorlásra. Magyarországon Vas vármegyében rendelkezünk a legnagyobb mennyiségű, az újraélesztés tanulására, gyakorlására alkalmas eszközzel.³¹ Az eredményes újraélesztés első feltétele a beavatkozás minél korábbi megkezdése, tehát a laikusok széles körű képzése, a reanimáció alaptudásának elsajátítása. 2011-ben indítottuk a „Szombathely, a segítség városa” programot,³² amely során a város lakóinak majdnem harmadát megtanítottuk a keringésleállást követő szükséges beavatkozásra. A munka folytatására, továbbképzésre van szükség az eredmény fenntartására, a segítség szemléletének elsajátítására, az egészségkultúra további emelésére!

Kapcsolattartás

Egy vármegyei, aztán később regionális tagozódású országos szervezet egységei között természetszerű a koncepcionális, szakmai s gyakorlati együttműködés.

Az Alpok–Adria-együttműködés keretei között (Vas vármegye 1988. november 26-tól 2024. január 1-ig volt tagja a Szövetségnek),³³ elsősorban a katasztrófaellátás területén dolgoztunk együtt a környező külföldi régiók mentőszervezeteivel is. Ausztria, Horvátország és Szlovénia mentőintézmé-

28 <https://www.penzcentrum.hu/utazas/20240916/ezek-volt-magyarorszag-legnagyobb-arvizei-1800-ota-a-2024-es-is-konnyen-felkerulhet-a-listara-1156545> (Megtekintve 2025. január 8.); <https://www.kisalfold.hu/helyi-kozelet/2024/09/nagy-arviz-2024-a-szigetkozbe-lassan-megerkezik-a-viz-cikkunk-frissul> (Megtekintve: 2025. január 7.)

29 https://www.etk.pte.hu/public/upload/files/kiadvanyok/karikiadvanyok/15jubileum/5_Klinikai_es_apolastudomyanyi_intezet.pdf (Megtekintve: 2025. január 7.)

30 <https://www.alon.hu/node/826> (Megtekintve: 2025. január 7.)

31 <https://www.alon.hu/szombathely/egyuttes-ujra-elesztési-rekord-szombathelyen-kepsorozattal>, 2013. 12. 19. 17:15 – (Megtekintve: 2025. január 8.)

32 SZMJ 477/2011. (XI. 24.) számú önkormányzati határozata.

33 Majthény László: ELŐTERJESZTÉS az Alpok–Adria Szövetségből történő kilépésről, 2023. november 15.: 86/2014. (XII.12.) számú határozat.

nyeivel a szomszédság kapcsán is kialakítottunk együttműködést.

A kórházak osztályaival, az alapellátás dolgozóival a napi találkozások természetes szakmai, emberi kapcsolatok kialakítását is jelentik. 1991. március 12-én megalapítottuk a Vas Megyei Mentésügyi Alapítványt.³⁴ Alapítása óta meghatározó háttérrel nyújt a Vas vármegyei mentők eszközeinek fejlesztéséhez, továbbképzésekhez, kiadványok megjelentetésével és oktatásokkal járul hozzá a lakosság ismereteinek bővítéséhez. A Mentők Napját minden évben megünnepeljük. Az elsőt 1992 májusában tartottuk Szombathelyen és Szentgotthárdon.³⁵ Ez utóbbi városban jelentős helyi támogatással akkor indult az orvos-mentőbiztosítási szolgálat. Azóta minden évben a vármegye más-más mentőállomásán rendezik meg a mentők napi ünnepséget. A csillebérci, tiszaujvárosi, hajdúszoboszlói, zánkai mentőversenyeken sikeresen szerepeltek a vasi bajtársaink.³⁶ 2012 óta ünnepelik a mentők a Vas vármegyében választott védőszentjüket, Szent Kamillet, szobránál a horvátzsidányi erdőben, a Peruska Mária-kápolnánál.³⁷ Szép szokás, hogy aktív szolgálati évük lejáta után „nyugdíjas búcsúztatókon” köszönnek el bajtársaink.³⁸ Jólesik ilyenkor felidézni a korábbi évek vidám vagy éppen könnyfakasztó történéseit, sikereit, veszteségeit. Mikulás-ünnepségeket rendszeresen rendezünk, s örömteli találkoznunk családjaink tagjaival is a közösen rendezett sportrendezvényeken, kirándulásokon.³⁹ Rendszeres résztvevői

vagyunk – munkával ünnepelünk – a Savaria Történelmi Karneválnak, ott voltunk a Pályaorientációs Vásáron.⁴⁰

Több bajtársunk társadalmi tisztséget is ellát a mentőmunka mellett. Számos képviselő, polgármester, bizottságok tagjai is vannak közöttünk.

Tájékoztató

Munkánk jelentős részét a nyilvánosság előtt végezzük. Tevékenységünkről mindenkit igyekszünk tájékoztatni. Ezt szolgálják a Mentők Napi rendezvények, a mentési bemutatók, az írott, a képi és az elektronikus sajtóban megjelenő cikkek.

2007 őszén nyitottuk meg a Fűsz Ernő Mentőműzeumot, ahol számos mentéssel kapcsolatos relikviát megtekinthetnek az érdeklődők.⁴¹ Régi iratok, egyenruhák mellett mentőrepülőgép-makettet, vastüdőt, az első hordozható EKG-t, kisszekevényi defibrillátort is lehet itt látni. Az udvaron az első Mercedes típusú rohamkocsi fogadja a látogatót. Érdeemes ellátogatni ide, hiszen ilyen élményben Magyarországon csupán Budapesten, a Kresz Géza Mentőműzeumban lehet részünk.

A tevékenységünkre szorulók adatainak védelme alapszabály! Ennek hiányát említő panasz előfordulásáról nincs ismeretem.

Tudományos tevékenység

A magas színvonalú szakmai munka alapja a képzés, a továbbképzés megszervezése, az elméleti és gyakorlati tudás megszerzése, karbantartása. Ez csak élénk és rendszeres közös szakmai – nevezhetjük tudományos tevékenységnek is – összejöveteleken lehetséges.

1994. április 7–9-én Szombathelyen rendeztük a Magyar Mentésügyi Tudományos

34 Pk. 60047/1991/2. Csákvári Imre – Kovács Jenőné – Lendvai Rezső – Dr. Puskás Tivadar: 20 év a Vas Megyei Mentésügyi Alapítvány életében. Vas Megyei Mentésügyi Alapítvány, 2011. (továbbiakban: Csákvári – Kovács – Lendvai – Dr. Puskás, 2011.)

35 Csákvári – Kovács – Lendvai – Dr. Puskás, 2011. 144. p.

36 Uo. 158. p.

37 Uo. 159. p.

38 Uo. 148. p.

39 Uo. 106. p.

40 Uo. 159. p. 1., 4. kép.

41 Uo. 140–141. p.

Társaság VII. Vándorgyűlését.⁴² A társaság közgyűlése itt, Szombathelyen változtatta a nevét Magyar Oxyologiai Társasággá. A Vas vármegyeiek 25 előadást tartottak. Társaságunk 2004-ben a XII., 2014-ben a XVII. Vándorgyűlését is Szombathelyen rendezte.⁴³

Rendezvényeink között az évente tartott őszi szimpóziumok⁴⁴ is a sürgősségi ellátók – a „sürgészek” – országos seregszemléje volt. 1995 szeptemberében indult, s 2012 őszi rendeztük az utolsó, a XVIII. őszi szimpóziumot Bükfürdön. Sajnáljuk, hogy vége szakadt e népszerű, szakmai értékei mellett az összetartozás érzését is erősítő rendezvénysorozatnak!

A Máltai Országos Elsősegélynyújtó Konferenciák szervezésében is szorgoskodtunk.⁴⁵ Szombathely, Körmend, Ják, Celldömölk volt a helyszín.

A Vas vármegyei mentődolgozók a különböző rendezvényeken ötszáznál több előadást tartottak, a szaklapokban megjelent közleményeik száma meghaladja a százat. A Vas Megyei Mentésügyi Alapítvány segítségével félszáznál több a megjelentetett könyvek, összefoglalók, albumok, tanítási és tanulási segédanyagok száma.

Gazdasági ténykedés

Az Országos Mentőszolgálat költségvetési szerv, gazdálkodása szigorúan meghatározott keretek között zajlik.⁴⁶ A különböző szintű szervezeti egységeknek nincs módjuk

ettől eltérni. Az alapítványon keresztül, helyi forrás bevonásával minimális szabad gazdálkodásra nyílt lehetőség. Az orvosi ügyelet feladatának átvételével e tevékenységre jutó forrást is megkapta a költségvetésből az önkormányzati kiegészítéssel együtt. Ennek elszámolása persze rendszeresen nehezen történt mind az önkormányzatok (sokallták a szolgáltatásért fizetendő összeget), mind az OMSZ gazdasági irányítása (kevesellték a szolgáltatásért kapott összeget) részéről. A rendszer működtetése mellett csak annak szakmai előnyeit tudtuk érvként megjelentetni. A 2023-ban bevezetett országos ellátási rendszer korábbi igazunkat támasztja alá.

Az elmúlt három évtized, az akkor kevéssé elképzelhető változások idejéért tesznek az akkor elképzelt fejlődési irányok közül többet is. A helyi forrásokat igyekeztünk és igyekszünk kutatni ma is, s ezeket felhasználni a vasi emberek mentésének javára. Három évtizednyi távolból talán elégedettek lehetünk az akkori célok meghatározásával is, az elképzeléseink megvalósításával is. Persze jó lett volna korábban eljutni idáig!

Köszönettel tartozunk mindenkinek, akik segítségükkel, kritikájukkal, esetleg akadályok állításával hozzájárultak több évtizedes munkánkhoz. Külön köszönet illeti Kiss Béla bajtárs⁴⁷ tevékenységét! Semmi nem valósulhatott volna meg családjaink támogatása nélkül. Köszönjük!

47 Kiss Béla (1944–2006); 1964–1972 között menőápoló; 1972–1977 főápoló; 1974–1977 OTKI Egészségügyi Főiskola mentőtiszt szakkurzus hallgatója; 1977–2006-ig Vas megyei vezető mentőtiszt. Évtizedeken át a mentőápoló-képzésben is tevékenykedett, a PTE-n az „Elsősegélynyújtás”-t oktatta. Vas Megyei Vöröskereszt titkára, majd Elnöke, az Országos Elnökség tagja. Két cikluson át a Szombathelyi Önkormányzat Bűnmegelőzési Bizottságának tevékenykedett. 1991: Vas Megyei Mentésügyi Alapítvány alapító tagja, 1991-től 2003-ig ügyvezető elnöke; 2003-tól 2006-ig az elnöke.

42 Uo. 143. p.

43 Uo. 150., 168. p.

44 Uo. 145. p.

45 Uo. 146. p.

46 322/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet az Országos Mentőszolgálatról.